

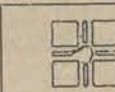
HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

**„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”**

<p>Abonnementsprijs per jaar:</p> <p>Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50</p> <p>Voor Oost-Indië en het Buitenland „ 4.—</p> <p>Afzonderlijke nummers „ 0.05</p>		<p>Prijs der Advertentiën:</p> <p>Per regel f 0.15</p> <p>Bij plaatsing van 500 regels „ 0.12 1/2</p> <p>„ „ „ 1000 „ „ 0.10</p>
--	--	---

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □

Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in de gewesten, om zodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).
Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — De landbouw-industriëel en de Inlandsche arbeider op Java. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Litteratuur overzicht. — Leeszaal. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. **RAPPORT der Commissie van Verificatie.**
Aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West”, alhier.

Onder terugzending van het ons ter kennisname aangeboden verslag dd. 26 Maart jl. van de Commissie, door welke de kasgelden en andere bezittingen van de Vereeniging werden geverifieerd, en van de Balans met kasrekening over 1908, hebben wij de eer hiermede te berichten, dat wij onze goedkeuring kunnen verleenen aan de Balans, ofschoon het, lettende op vroeger ondervonden teleurstellingen, voorzichtiger ware geweest tegenover de nog verschuldigde contributiën eenige reserve voor te verwachten wanbetaling te maken. (Wel is waar staat nevens de balanspost het woord: (taxatie), doch blijkens de ons getoonde Specificatiën stelt het bedrag de volle nominale waarde der vorderingen voor).

Wat de verantwoording aan inkomsten en uitgaven betreft, moeten wij opmerken, dat deze niet volledig is, zoodat wij aan onze goedkeuring daarvan de voorwaarde moeten verbinden, dat zij niet, als door ons akkoord bevonden, worde gepubliceerd zonder dat daaraan het ontbrekende deel, nl. de afzonderlijk gehouden rekening wegens de Obligatiëleening der Vereeniging worde toegevoegd. Deze rekening is ons door den heer Penningmeester tijdens ons onderzoek voorgelegd, en gaf tot geene bedenkingen aanleiding. Aangezien het saldo dier rekening evenwel in de Balans is opgenomen, komt het ons voor, dat zij daarbij mede behoort te worden gepubliceerd.

Blijkens de rekening hebben de Inkomsten, ongetrekkend de opbrengst van gerealiseerde bezittingen, slechts f 2684.46 bedragen, tegenover een totaal van uitgaven ad f 3656.69 zoodat een tekort van f 972.23

is gekonstateerd, wat echter niet geheel als verlies is te beschouwen, daar de in de balans voorkomende vordering op de afdeling 's-Gravenhage ad f 75.— voor huur nog geacht kan worden tot de baten van het dienstjaar 1908 te behooren. De nog uitstaande contributiën ad f 646 behooren ook wel voor een drel tot de baten van dat dienstjaar, maar daar staat tegenover, dat onder de inkomsten het bedrag van contributiën over vorige dienstjaren is opgenomen, waarvoor in de balans van 1907 f 600.— onder de baten was uitgetrokken.

Bij vergelijking van de Balans met die van het vorige jaar (Kol. Weekbl. N. 32 dd. 6-8-1903) blijkt dat, terwijl neder de passiva de kening „Obligatiëleening” met f 2975 is verminderd, en de rekening „Reserve” ad f 1480.91 is verdwenen, onder de activa de „Exploitierekening” ad f f 5000 niet meer voorkomt, doch thans, in stede daarvan (als baten uit de likwidatie van het staurant) worden aangetroffen: kasgelden en postspaarbanksboekje f 622.78 en vordering op de afdeling 's-Gravenhage ad f 291.75 1/2, tezamen dus f 914.53 1/2. Hieruit volgt, dat tegenover de Obligatiëschuld ad per resto f 2025.— nog aan baten beschikbaar was f 914.53 1/2, en dus het verlies op de afwikkeling dier Exploitatie per saldo f 1110.46 1/2 heeft bedragen, of f 370.44 1/2 minder dan daarvoor in de vorige balans was gereserveerd. Wij achten het niet overbodig zulks in dit rapport te konstateeren, en spreken den wensch daarbij uit, dat de voortzetting der zaak, voor de Afdeling 's-Gravenhage ook in geldelijk opzicht, meer voldoening moge geven, dan zij voor uw Hoofdbestuur heeft opgeleverd.

De Commissie, benoemd in de Algemeene Verg. dd. 11 Augustus 1908.
(w. g.) A. H. G. FOKKER.
„ J. H. ANDRIES.
„ W. VAN DER ZIJL.

II. **BEGROOTING van Ontvangsten en Uitgaven van den penningmeester van het Hoofdbestuur, der Vereeniging „Oost en West” voor het jaar 1910.**

Vermoedelijke ontvangsten.

Contributiën van de Afdelingen	f 800.—
Idem van leden in betaling bij het Hoofdbest.	„ 1300.—
Huishuur en vergoeding telefoon	„ 120.—
Rente	„ 100.—
Indemniteiten, abonnementen weekblad enz.	„ 75.—
Vermoedelijk saldo in kas op 31 Dec. 1909	„ 1060.—
Vermoedelijk naideelig saldo op 31 Dec. 1910	„ 197.—
Totaal	f 3652.—

Vermoedelijke uitgaven.

Koloniaal Weekblad	f 1600.—
Administratiekosten	„ 100.—
Toelagen aan secretaris en penningmeester	„ 200.—
Reis- en verblijfskosten	„ 225.—
Huishuur	„ 700.—
Onkosten inning contributiën	„ 140.—
Diverse uitgaven	„ 100.—
Inrichtingskosten	„ 15.—
Drukkerijen en typeloon	„ 200.—
Gasverlichting, duinwater en telefoon	„ 125.—

Onderhoud en loonen	f 70.—
Belasting	„ 77.—
Fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen (ondersteuningsfonds)	„ 50.—
Fonds van bijstand, opvoeding en leiding van in Europa studeerende jongelieden (studiecommissie)	„ 50.—
Tractement van den Administrateur van het Hoofdbestuur pro memorie	
Idem van het weekblad	
Buitengewone uitgaven voor propaganda en ten behoeve van het orgaan pro memorie	
Totaal	f 3652.—

TOELICHTINGEN.

Ondanks de afnemng van het ledental in 1908 zijn de te ontvangen contributiën niet lager geraamd met het oog op een flinke toeneming in den laatsten tijd.

Bijdrage in de huur van het bovenhuis van de afdeling 's-Gravenhage tot ultimo April 1910, en in de kosten van de telefoon. Op meer mag niet worden gerekend, in verband met het besluit van de afdeling 's-Gravenhage om haar eigen gebouw in de Laan van Meerdervoort te occuperen.

Door het realiseeren van 2 certificaten n.w. schuld ieder ad f 1000 is het rentecijfer gedaald en thans geraamd op f 100.

Daar het getal abonnementen op het Weekblad ruim toeneemt is dat bedrag op f 75 geraamd.

Bij het vaststellen van het vermoedelijke kas-saldo op 31 December 1909 is rekening gehouden met de nog te ontvangen gelden en te bewerkstelligen betalingen in verband met de vastgestelde begrooting van 't jaar 1909.

Gedurende het jaar 1908 werden de navolgende buitengewone uitgaven bewerkstelligd:

Propaganda	
Uitgifte boekje Ned.-Indië Bosboom en Habbema	f 125.—
Idem zieleleven v/d Inlander, door Bezemer	„ 80.—
Toelagen aan den Uitgever v/h Orgaan	„ 305.—
Uitgaven welke tot 1 Januari 1908 zich niet hebben voorgedaan	„ 127.—
Personeele belasting	„ 127.—
Totaal	f 637.—

Bovendien verminderden de ontvangsten door afname van het ledental, oninbare contributiën, enz., met f 168.—

Totaal f 805.—

In verband hiermede en op grond van de daartoe verleende machtiging v/d Algemeene Vergadering te Breda op den 11 Augustus 1908, werden de certificaten n.w. Schuld, No. 204698 en 204702 gerealiseerd, welke bij verkoop volgens Nota van de firma de Best & Co. f 1837.30 oprachten.

Begrooting van Uitgaven.
Voor de Redactie-Commissie werd eveneens voor 't jaar 1909 f 1600 uitgetrokken.

Toelagen aan secretaris en penningmeester werden billijkheidshalve ieder met f 50 verhoogd, en

waarmede de aan die functiën verbonden arbeid en verantwoordelijkheid lang niet wordt vergoed.

Drukwerken zijn gesteld op f 200, rekenende op het drukken van een nieuw jaarboekje of aanvulling van het onlangs verschenen en op net uit te betalen typeloos, van die stukken die niet per cyclostyle kunnen worden behandeld.

Voor ontneming van betaling voor personeelsbelasting wordt door het Hoofdbestuur het noodige verricht. Op het daartoe strekkend rekest aan H.M. de Koningin is nog geen beslissing ontvangen. De raming is voorloopig gesteld op het bedrag van den aanslag voor 1909.

De Penningmeester,
(w. g.) HARTING.

III. Daar in de te Utrecht, op den 10en Juli a.s. te houden algemeene vergadering onderwerpen in behandeling zullen komen, die vermoedelijk tot velerlei gedachtenwisseling aanleiding zullen geven, zouden wij onze afdelingsbesturen en de aangewezen afgevaardigden der afdelingen, mochten zij dit niet reeds hebben gedaan, nog in overweging willen geven om, ter besparing van tijd, van het navolgende vooraf kennis te willen nemen:

1. De notulen der vorige algemeene vergadering (Koloniaal Weekblad dd. 20 Augustus 1908 No. 34).

2. Het jaarverslag onzer vereniging (Koloniaal Weekbladen ad 3, 10 en 17 Juni 1909, nos. 22, 23 en 24).

3. De voorstellen der afdelingen Utrecht en Zutphen (Koloniaal Weekbladen ad 18 Maart 1909 no. 11 en 8 April 1909 no. 14). Zie ook Koloniaal Weekblad 20 Mei 1909 no. 20.

4. De geldelijke verantwoording van den penningmeester van het jaar 1908. (Koloniaal Weekblad 29 Juni 1909 no. 25).

IV. Ingekomen gaven voor de noodlijdenden te Korintji, van N. N. te 's-Gravenhage f 1.—

Van M. C. v. R. v. N., den Haag, f 2.50.
Nogmaals vestigen wij de aandacht van alle leden onzer vereniging op onze oproeping tot hulp aan de noodlijdende Inlanders tengevolge van den ramp te Korintji.

Wel werd wederom onze correspondent te Batavia gemachtigd om voor dat doel over f 25.— te beschikken uit ons „Ondersteuningsfonds”, maar het kassaldo liet helaas niet toe om meer gelden beschikbaar te stellen. (Zie Koloniaal Weekblad dd. 17 Juni No. 24).

In verband hiermede vestigen wij nogmaals de aandacht onzer leden op dat fonds, teneinde bij grote rampen, die de bewoners onzer Oost- en West-Indische eilan'en treffen, dadelijk en krachtig hulp te kunnen verleenen.

V. De maandelijksche samenkomst van Red. Com. en Dag. Bestuur der Ver., waarbij altijd alle belangstellenden hartelijk welkom zijn, zal ditmaal niet op den 2den Donderdag, doch op Woensdag 7 Juli plaats hebben ten 8½ uur 's avonds in het lokaal van „Boeatan”, Heulstraat 19, Den Haag.

Van „Boeatan”:

Zooa's de lezers reeds uit de dagbladen zullen weten is op de zoo goed geslaagde Middenstands-tentoonstelling in het Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam ook de Nederl.-Ind. kunstnijverheid en huisvlijt vertegenwoordigd, zoo ook de Curaçaosche hoedenvlechterij. Over deze beide exposities de volgende week nader.

De landbouw-industriëel en de Inlandsche arbeider op Java.

Veel is er in de laatste jaren weer gesproken en geschreven om op Java tusschen werkgever en werknemer het facultatief sluiten van schriftelijke (wettelijke) arbeidsovereenkomsten mogelijk te maken en daaraan eene poenale sanctie te verbinden.

„Het is een groot woord” — zoo sprak Prof. Mr. G. A. van Hamel op den 23sten Februari 1892, in eene algemeene vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage — „wanneer men verkondigt, dat de nakoming van civielrechtelijke verplichtingen niet door strafrechtelijke sanctie mag worden verzekerd.” De leer, die deze geleerde huldigt, is dat z. i. „hier geen absolute, geen beginselgrens (is) te trekken, maar men steeds (zal) moeten beslissen in de eerste plaats of de belangen, die het geldt, het waard zijn en het noodig maken, dat de strafrechter tusschenbeide veeft.”

„Wat” — zoo vroeg het Bestuur van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabri-

kanten op Java, in eene in het jaar 1906 der Indische Regèring aangeboden nota, opgenomen in het Bijblad van het Achen voor de Java Suikerindustrie (1906, blz. 10 e. v.) — „was er toch voor verkeerds in de bepaling, vervat in het naar aanleiding van een votum der Tweede Kamer, bij Staatsblad 1879 no. 203 ingetrokken artikel 2 no. 27 van het Algemeen Politie Straf-reglement voor de Inlanders in Nederlandsch-Indië, toe maas luidend:

„Met geboete van zestien tot vijf-en-twintig gulden (wordt) gestraft, die zien als diensbode of werkmán voor den gewonen huurtijd of voor een onbepaalden tijd bij de maand verhuurt, en, zonder aannemelijke redenen, binnen den gewonen huurtijd of gedurende de loopende maand, zonder toestemming van den dienstouder, zijnen dienst verlaat of weigert te arbeiden, en zulks behoudens zijne burgerrechtelijke verplichting en ten ware het leit misdrijf mocht daarstellen.” Laat „de ethiek voor netgeen zij is en (laat) de praktijk spreken”, want „den ondernemer (is) geen ander middel gegeven, om den werkmán tot zijn plicht te brengen en dat gevoel van plichtsbetrachting (is) nu eenmaal niet bij den inlandschen werkmán aanwezig.”

Die „praktijk” zou leeren dat „een zachte politiestraf” toch zoo kwaad niet is voor „Inlander en industrie.”

Naar het oordeel van den tegenwoordigen voorzitter van genoemd Syndicaatsbestuur, Mr. A. Paets tot Gansoyen, die daaromtrent in een onlangs gepubliceerd Praeadvies, nopens „De rechtsverhouding tusschen den werkgever en den inlandschen werkmán op Java” 1), zijne persoonlijke meening heeft weergegeven, „(kan en mag) op herstel van bedoeld artikel, door sommigen ook in later jaren en zelfs nog in 1906, herhaaldelijk ter sprake gebracht, nooit meer worden aangedrongen. Een herstel van dat artikel zou in geen enkel opzicht te verdedigen zijn.”

In bedoeld jaar nl. wenschte gemeld college herstel dezer politiestraf-bepaling, met toepassing er van „hand aan hand” met eene bepaling, als bedoeld in artikel 360 van het Ontwerp-Wetboek van Strafrecht voor Inlanders. (Luidende: „Hij, die, met het oogmerk om zich een of ander ten koste van den meester of werkgever wederrechtelijk te bevoordeelen, in gebreke blijft werkzaamheden te verrichten, waarvoor hem een voorschot is verstrekt, wordt gestraft met arbeidstraf van ten hoogste zes maanden”, welk laatste artikel bestemd is om t.z.t. het vigeerende artikel 328a van het Inlandsch Strafwetboek te vervangen.

„Van (dit) artikel 328a (Inl. Str.)” — zoo sprak Prof. van Hamel op bovenbedoelde vergadering — „heb ik indertijd verklaard, dat het uit een juridisch oogpunt beschouwd, volkomen onlogisch is.”

Terecht velt o. i. deze hoogleraar een afkeurend vonnis over deze bepaling door er van te zeggen: „wanneer men het zwaartepunt wil leggen in het bedriegen van den meester door het ontvangen van voorschot en het niet verrichten van het werk, waarvoor men het voorschot ontving, dan moet het onverschillig zijn, wanneer het bedriegelijk oogmerk bestond, vroeger of later.”

Daarom zal ook de inhoud van het reeds aangehaalde artikel 360 Ontwerp-Inl. Str. de goedkeuring van den Heer van Hamel niet kunnen wegdragen, want, waar Z. Hooggel. destijds in „De Indische Gids” de volgende redactie, in de plaats van het vigeerende artikel 328a Inl. Str. had aangevonden: „Gestraft wordt hij, die met het oogmerk zich ten koste van den meester of werkgever wederrechtelijk te bevoordeelen, in gebreke is gebleven werkzaamheden te verrichten, waarvoor hij zich gelg of geldswaardige voorwerpen bij wijze van voorschot had doen afgeven”, verklaarde de inleider ter vergadering: „Die redactie zou ik echter thans niet meer verdedigen, omdat inderdaad, werd het artikel in dien zin gewijzigd, men feitelijk langs een zijde ur art. 2 no. 27, hoezeer beperkt tot gevallen, waarin voorschot gegeven werd, weer zou binnen voeren.” En daarmede schijnt ook o. i. genoemd artikel 360, dat immers ongetwijfeld het voorschotten-stelsel in de hand zal werken, hetgeen het Suikersyndicaat toegeeft, — mede uit een economisch oogpunt beschouwd, te zijn gedoodverfd.

Intusschen is het voormelde gedrukte Praeadvies van den heer P. t. G. niet met onverdeelde gevoelens ontvangen geworden.

Aan het slot van zijn artikel in „De Indische Gids” van Mei j.l. (blz. 577 e. v.) getiteld: „Regeling van het arbeidscontract voor Java”, concludeert Mr. A. Tj. Mees, dat hij „den geachten

1) Blijkens de noot op blz. 219 van het Tijdschrift voor het B. B. van Mei 1909, stelt Mr. P. t. G. dit Praeadvies welwillend beschikbaar voor heeren controleurs B.B., die daartoe per briefkaart, aan Z. EdelG. gericht, het verzoek doen.

schrijver” (Mr. P. t. G.) „geen hoop van zegen op zijn werk (kon) geven.”

Ook Mr. J. C. Kieftstra heeft het Praeadvies van Mr. P. t. G. in beschouwing genomen (Tijdschrift voor het B.B., 1909, blz. 219 e. v.) en critiseert deze rechtsgeleerde het o. m. als volgt (blz. 238): „Het aangevoerde maakt eene regeling, als door Mr. P. t. G. voorgesteld, voor schrijver dezes onaannemelijk. Zij heeft de strekking den minder onwikkelden werkmán de vrijheid op de markt te benemen, hem dus economisch te benadeelen, zonder de waarborgen te bevatten, dat daartegenover economische voordeelen voor hem staan.

Hoezeer de door Mr. P. t. G. in diens Praeadvies geleverde zakelijke arbeid alle lof verdient, zoo kunnen wij ons, wat Java en Madoera betreft, met de voorstellen, neergelegd in zijne „concept-ordonnantie”, houdende „bepalingen tot regeling van de onderlinge recaten en verplichtingen van werkgevers en werklieden, voortspuitende uit tusschen hen bij schriftelijke acte aangegane overeenkomsten”, niet vereenigen.

Om slechts enkele punten daaruit aan te roeren, is vooreerst voor den Lande de aanbevolen registratie dier schriftelijke acten aanlokkelijk doordien (art. 13) de werkgever één gulden moet betalen „voor elken werkmán, die zich bij het ter registratie aangeboden contract heeft verbonden”, terwijl de betrokken ambtenaren verplicht zijn, deze gelden maandelijks in 'slands kas te storten.

Tot die registratie, welke geschieden moet „door het Europeesch hoofd van plaatselijk bestuur, binnen wiens ressort de werkmán woonachtig is,..... wordt niet overgegaan (art. 4), dan nadat (die bestuursambtenaar) zich door ondervraging heeft overtuigd, dat de werkmán vrijwillig tot de overeenkomst is toegetreden, en met hare voorwaarden behoorlijk bekend is.”

Inderdaad geen geringe eisch aan Ass.-Residenten gesteld, althans in drukke cultuurafdeelingen om niet te spreken van die afdeelingen, waar de Resident zelf hoofd van plaatselijk bestuur is!

Bestaat wijders de straf (art. 11) wegens „elke willekeurige inbreuk op de overeenkomst” voor den (gewoonlijk Europeeschen) werkgever slechts in eene geldboete, de werknemer is er minder gunstig aan toe, want voor dezen is de straf alternatief en bestaat zij of in geldboete, al is het dan ook tot een lager maximum-bedrag dan voor den werkgever is weggelegd, of in „ten arbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon (zooq. „krakal”) van ten hoogste drie maanden.”

Indien zulks niet als misdrijf is aan te merken, worden (art. 12) „verzet, belediging, of bedreiging tegen den werkgever of diens personeel, rustverstoring, verregaande luiheid, dienstweigering, opruiging tot desertie of dienstweigering, vechterij, dronkenschap, en dergelijke vergripen tegen de goede orde, gestraft met eene geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden, of met „krakal” van ten hoogste drie weken.

Niet minder ruim is ten slotte de op te leggen strafbepaling (art. 13), indien eene overtreding wordt gepleegd „van de voorschriften (dier) ordonnantie, waartegen geen bepaalde straffen zijn bedreigd”; staat de werkgever hier slechts bloot aan geldboete, den werknemer hangt in zo'n geval, wederom alternatief toe te passen, boete of krakal boven het hoofd.

De Praeadviseur motiveert deze alternatieve straffen voor den Inlander, door te zeggen (blz. 140): „Een gelijke geldboete drukt op werkgever en werknemer niet gelijk, en daarom zal het aanbeveling verdienen het maximum der te bedreigen straf voor den werkgever dubbel zoo zwaar te stellen als voor den werkmán, tegen wien bovendien de hier te lande gebruikelijke vrijheidstraf kan bedreigd worden.”

Is dit billijk? Zal daardoor de cultuur populair kunnen worden? O. i. beslist: neen.

Wil de landbouwindustriëel (suikerfabrikant) in de Gouvernementslanden op Java, die, in tegenstelling met zijn collega in de Buitenbezittingen, plaatselijk betrekkelijk gemakkelijk aan Inlandsche werkkrachten kan komen, den Javaan aan zich binden, hij trachte zijn goed doel niet te bereiken door eene poenale sanctie, houdende wettelijke werkovereenkomsten of koelie-ordonnanties te provooceren, maar legge hij het er eerder op toe zijne wenschen vervuld te zien door in de betrokken Inlandsche gemeenten, na gepleegd overleg met de gemeentenaren, vooraf tijdig deugdelijke regelingen te publiceeren, allereerst nopens den te presteeren arbeid zelf en de daarvoor den arbeider toegedachte betaling!

Voor den wetgever is er thans, evenmin als in Nederland, eene rede om ten-aanzien der werk- en leveringscontracten op Java het bewandelde privaatrechtelijk terrein te verlaten.

Dit neemt niet weg dat, ter verzekering eener behoorlijke uitoefening der landbouwindustrie op Java de juiste woorden van Prof. van Hamel, in den derden zin van dit opstel geciteerd, tot hun recht moeten kunnen komen, maar, dan zal eerst nog moeten worden aangetoond dat, na het tot stand komen van bovenbedoelde onderhandsche regelingen, eerst nog moeten worden aangetoond, dat eene wettelijke regeling van het arbeidscontract, zoodat eene strafbepaling, ter vervanging van het vigeerende artikel 328a Inl. Str., werkelijk urgent is.

Wordt de des-credietinstelling — als orgaan der gemeente — kapitaalcrachtiger gemaakt en de lust tot sparen bij den Javaan opgewekt en versterkt, dan zal het roekeloos betrekken van voorschotten bij deze en gene geldschietters kunnen verminderen en zal, althans voor de particuliere suikerindustrie in de Gouvernementslanden het gemis van strafbepalingen als die zijn neergelegd in de artikelen 328a Inl. Str. en 360 Ontwerp Inl. Str. in welke beide immers sprake is van het zich doeu afgeven van een „voorschot” op den duur niet gevoeld worden.

In elk geval is, ten opzichte dier industrie, het verkrijgen eener kortere procedure in civiele zaken, — in casu eene wijziging en aanvulling van het Inlandsch Reglement, meer speciaal van de voorschriften, betrekking hebbende op de gijzeling — o. i. alleszins te billijken. D.

Uit de O.-I. Mail.

Omtrent de opstootjes ter Sumatra's Westkust lezen wij in de biaden, die de jongste mail ons bracht, de volgende telegrammen van den Gouverneur van 28 en 29 Mei j.l.:

„Datoe Boedin niet dood; ligt met drie schotwonden in het hospitaal; totaal bij graf Oelakan gesneuveld 35, gewond 10 allen schot- en steekwonden van voren, ongewond gevangen 3, allen in witte doodskleding; twaalf dooden niet herkend, overigen allen lieden van lara zeven Kota, Priaman, lieden van Tarikat Satarija. Volgens spionnenberichten ontsnapte een tiental met si Djamadi van zeven Kota, leeraar onkwetsbaarheid ook gezocht sedert troebelen 1908, gevangenen weigeren inlichtingen bedoelingen bende, erkennen alleen Datoe Boedin hun aanvoerder. In lara zeven Kota nog vele leerlingen van Boedin en Djamadi niet betrouwbaar; overigen hield bevolking zich overal rustig.”

„Bevolking Simapojo, Oostkust Zuid Pajeh steeds geweigerd oproepingen civiel gezaghebber gehoorzamen. 23 Mei assistent-resident met kolonne daarheen. In strandbivak meldde zich 20 gewapende Mentaweiers, 5 teruggezonden om bevolking op te roepen, overigen aangehouden. Namiddags strandbivak aangevallen door 70 Mentaweiers, die vluchten, achterlatende elf dooden. 24 Mei gidsen naar Simapojo om bevolking op te roepen, kwamen niet terug. 25 Mei kolonne daarheen, kampong verlaten bevonden, wordt bezet gehouden evenals strandbivak. Beide bivaks 26 en 27 Mei met pijlen beschoten.”

Begrotingsvergadering.

De Javabode meldde, dat de door den Gouverneur-Generaal voorgezeten in de vergadering van den Raad van Nederlandsch-Indië gehouden bijeenkomst ter behandeling van de ontwerp-begroeting voor 1910 slechts enkele uren duurde; de beraadslagingen schijnen dus niet tot veel gedachtenwisseling aanleiding te hebben gegeven. Voor zover het blad te weten kon komen, zijn maar weinig uitgaven geschrapt, zoodat het geraamd deficit, zooals in dit blad van 24 Mei j.l. reeds vermeld, ongeveer 16 miljoen bedragende slechts met eenige miljoenen is verminderd.

Niet onwaarschijnlijk is op deze voorzichtige gedragslijn van invloed geweest eene kortelings van den Minister van Koloniën ontvangen aanschrijving waa bij, naar aanleiding van de talrijke klachten in het vorig jaar in de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangevoerd tegen de veelvuldige overschrijding van de raming der begrotingsposten met dikwijls zeer aanzienlijke bedragen, die bewindsman zijn wensch heeft te kennen gegeven, 'at slechts bij dringende noodzakelijkheid tot die overschrijving worde overgegaan.

Voorts zullen, zonder de aanwezigheid dier urgentie, geen gelden meer door de Regeering beschikbaar mogen worden gesteld voor niet vooraf door de Wetgevende Macht goedgekeurde maatregelen en zal in de gevallen, dat overschrijding der toegestane fondsen onvermijdelijk is, de aantooning

in de toelichting en de specificatie der betrekkelijke bedragen, niet-achterwege mogen worden gelaten.

Naar nog aan het blad werd medegedeeld, bedraagt het werkelijk tekort op de rekening 1908 circa 1½ miljoen. Oorspronkelijk was het op 11 miljoen geraamd. Hoewel de uitgaven tien miljoen meer hebben bedragen dan de raming, werd het tekort, dat anders reusachtig zou zijn geweest (21 miljoen), bijna geheel ingespaard. Toch heeft de tinnerekening in dat jaar niet zulke groote meevallers opgeleverd, zoodat de oorzaak van de hoogere inkomsten bij andere factoren moet liggen.

In Jong Indië, het weekblad onder redactie van Mr. Th. Thomas te Batavia, van 22 Mei j.l., lezen wij:

Voor het Indische kind.

Zondag 16 Mei j.l. heeft in het loge-gebouw te Batavia een bijeenkomst plaats gehad, welke bestoot tot de oprichting van een algemeen studie-fonds.

Men kent de geschiedenis dezer beweging. Een paar maanden geleden richtten de heeren Jans, Pfennigwerth en Van Delden een oproep tot verschillende personen, om zich te vereenigen en door onderlinge samenwerking een fonds te vormen waaruit de kosten van verdere opleiding van het indoeuropeesche kind bestreden zouden kunnen worden. De oproep vond in ruimen kring weerklank. Er kwamen zelfs brieven in van onderofficieren, die, hoewel zelf zonder kinderen, zich naar de mate hunner middelen bij de op te richten vereeniging wilden aansluiten, omdat zij het groote nut van haar werk in het belang van het land inzagen. Nadat nog met verschillende personen besprekingen waren gevoerd, gaven de promotors de leiding der beweging in handen van meer ervarenen, en in gemeen overleg werd besloten de op te richten vereeniging geen exclusief karakter te geven, maar haar werkzaamheid uit te strekken tot het indische kind in het algemeen. Tevens werd in beginsel besloten, dat zij zich niet uitsluitend zou bepalen tot bevordering der studie door het verlenen van geldelijken steun, maar ook werkzaam zou zijn in het belang van voortgezet onderwijs in algemeenen zin, dat zij zooveel mogelijk haar vertakkingen zou moeten hebben over geheel Indië, en dat zij zou beproeven de al te zeer verspreid werkende studiefondsen in zich op te nemen.

De vergadering was maar matig bezocht. Een tweetal dames gaven van belangstelling blijk, verschijsel dat afzonderlijk melding verdient. En verder waren ook een aantal inlanders, leerlingen van de school tot opleiding van inlandsche arisen, opgekomen; de Jong-Javanen verzuimen geen enkele gelegenheid om te doen blijken van hun belangstelling in alles, wat met den vooruitgang des lands verband houdt.

De besprekingen samenvattend, valt er dit uit te vermelden, dat er zich twee stroomingen scherp afteekenden: eene voor het meer beperkte directe doel, dat de oprichters zich voor oogen hadden gesteld, de andere om dat doel te laten varen en een vereeniging te stichten, welke rechtstreeks zou aansturen op de stichting eener hoogeschool in Indië.

Dit vereischt eenige toelichting.

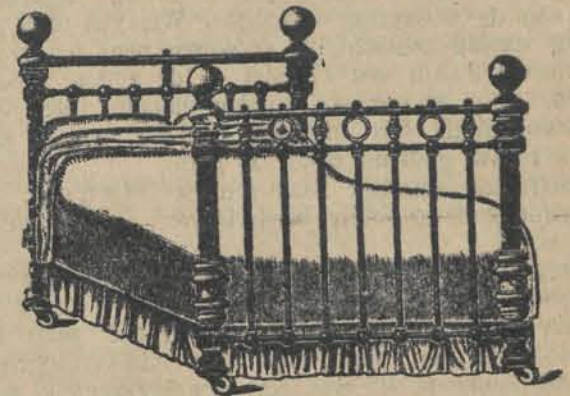
De voorzitter zinspelde in zijn openingswoord op de plannen van wijdere strekking, daarmee doelende op de sinds eenigen tijd bestaande, hoewel zich nog niet openlijk aankondigende beweging, welke wil aansturen op de stichting eener eigen hoogeschool. De behoeftedaraan wilde hij niet ontkennen en het plan had zijn volle sympathie. Doch de zaak was z.i. nog niet voldoende voorbereid. Vooraf diende de indische maatschappij getoetst op haar belangstelling voor het indische kind in het algemeen, en de oprichting van het algemeen studiefonds zou een goede toetssteen zijn. Ondanks het verzoek van den voorzitter nu om het debat te beperken tot het doel, zooals door hem aangegeven, werd de stichting eener hoogeschool breed uitgesponnen, wat wel eenigszins de schuld was van den voorzitter zelf; hij had het onderwerp geheel onaangeroerd moeten laten. Intusschen had deze afwijking ook haar goede zijde, wijl toch de vergadering, hoewel ten slotte mee-gaande met het als naast bereikbaar voorgestelde doel, zich openlijk voor de hoogeschool als meer verwijderd doel kon uitspreken. Dit leidde er toe, dat het doel der vereeniging scherper omlijnd werd.

Dat doel is nu: de stichting van een algemeen studiefonds, waarnaast bevordering van het onderwijs in alle richtingen. Dit laatste sluit dus niet uit dat, zoo zich te eeniger tijd de drang naar een universiteit krachtig laat gevoelen, de vereeniging in het belang der toestandkoming daarvan werkzaam kan zijn. Zoo is dus een compromis bereikt; en de

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —
van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJNEN GESLOTEN VAN half een TOT twee UUR.

Taxatie en Onderzoek.

TAXATIE van handelszaken en koopmansgoederen, bij zaakdeelnamen, koop en verkoop, brand- of waterschade; bij scheiding en erfenis.

H. van Holk, Notarieel-
Accountant
42 Gedempte Burgwal 42
DEN HAAG.

Accountants-onderzoek.

„C”-School.
MUZIEK-ONDERWIJS

Nieuwe Snel-methode om kinderen of volwassenen, alvorens zij een instrument gaan beoefenen, eerst aan-schouwelijk de beginselen te leeren 1o. der muziek: de notenleer, maatverdeling, tempo's, rusten, het nauw-keurig lezen uit de 3 sleutels, enz.; 2o. der techniek: de piano-toetsen-kennis, viool- en dwarsfluitgrepen of die van 't koperen-instrument.

Compleet in 10 lessen.

Leuke Leermiddelen, Puzzle's, Zand-
figuren, enz.

Lessen aan 't strand f2.50, aan huis f1.50,
avondlessen f1.00, klas- of schoollessen
f0.50 de persoon.

Schrijf een briefkaart aan de Directie van de „C”-SCHOOL, Ged. Burgwal 42, DEN HAAG. Spreek-
uur 's morg. 8—10. (Assistente gevraagd.)

vergadering vereenigde zich met vrijwel algemeene stemmen met dit doel.

Voor 16 Juli zal nu het voorloopig comité, dat de leiding der beweging op zich heeft genomen, te voorschijn moeten komen met een ontwerp-statuten en al wat daarbij behoort; en dan kan de proef op de som genomen worden.

Meer valt er op het oogenblik in dit weekblad niet van de beweging te zeggen. Wie een meer uitvoerig verslag wenscht, zij verwezen naar het Bat. Nieuwsblad van 17 Mei — de andere bladen waren, voor zoover wij konden nagaan, niet vertegenwoordigd. Het algemeen belang wordt niet steeds trouw gediend door de pers!

Betreffende dezelfde zaak scheidt Flanor, de onderhoudende politieke briefschrijver, in dat weekblad o.m.:

Eenige dagen geleden hebben eenige indische ingezetenen — een handjevol, meer niet — zich te Batavia vereenigd ter bespreking van het plan tot stichting van een studiefonds voor min-vermogende indische kinderen. Er was veel meeningsverschil over de doelmatigheid en de levensvatbaarheid van het te stichten fonds; doch het meeningsverschil hield als met een tooverslag op, toen de oprichting van een universiteit te berde werd gebracht. Een universiteit moet en zal hier opgericht worden; het is slechts een kwestie van tijd. Van hoeveel tijd? hoor ik U reeds vragen. Wel, van evenveel tijd als er noodig zal zijn om al de ik-heb-de-er-officianten terug te dringen tot de plaats, die het gezond verstand de Engelschen noemen het zeer oneigenlijk: the common sense — hun toewijst. De Indo voelt met toenemende kracht dat het gebrek aan onderwijs, of juist: de onvolledigheid van het onderwijs hem te zwak maakt voor het dragen van zware wapenen, waarmede hij den levensstrijd moet strijden. Onderwijs, zonder maatschappelijk einddoel, blijft ongebruikt. Het onderwijs in Indië heeft wel een begin, doch geen maatschappelijk eindpunt en beantwoordt daarom slechts matig aan zijn doel. Ik heb onlangs een ontmoeting gehad met een oud schoolkameraad, waarvan ik deelgenoot wil maken. Gij hebt zijn portret wel eens in mijn album gezien. Herinnert gij u nog K. R., den indisch-man met zijn „fideelen tronie“, zooals gij hem placht aan te duiden? Welnu! ik heb dien K. R. met zijn „fideelen tronie“ toevallig, na een scheiding van 23 jaar, weer ontmoet. Het was een snikheete dag: de indische zon houdt nu eenmaal van brutaal machtsvertoon, een onhebbelijkheid waartegen zelfs de indische bureaucratie niets ve. nag. Ik zag hem staan in de brandende zon, een ploeg werklieden aanwijzende hoe zij rails te leggen hadden.

„Dag, Klaas“, riep ik hem toe.

„Dag, meneer... dag... Flanor“, was zijn weder-

„Wat doe-jij hier?“ vroeg ik belangstellend.

„Och! niets! wat ails leggen. Hoe maakt jij het?“

En, wohin die Reise?“

„Ik moet verder naar P, doch ben dood op“, gaf ik ten antwoord.

„Stap uit, Flanor, kom bij mij koffiedrinken en ga met den trein van 2 uur verder, dan reist je koeler“, noodigde hij vriendelijk.

Ik stapte uit den trein, schudde hem de hand en terwijl hij zijn bevroren jas aan den grond opnam en bij wijze van mantille om den natten rug wierp verzocht hij mij mee te gaan. Ik ging mee... en belandde in een armoedig kamponghuisje.

„Hier heerscht geen weelde, zooals je ziet, Flanor“, zeide hij goedig.

Ik zweeg, omdat ik niet wist wat ik antwoorden zou; de armoede van a. deren maakt ons soms sprakeloos.

„Dit is mijn oudste“, zei hij, wijzende op een aardig jongetje van 7 à 8 jaar, met vriendelijke, levendige oogjes, dat met zijn buikje plat op den grond een lei lag te beschrijven met een ernst, als onderzocht hij de waarde van een binomium van Newton.

„Heb je meer kinderen?“ vroeg ik.

„Ja, nog een: een meisje van vier jaar.“

„Waar is zij?“

„Zij slaapt op het oogenblik; het ding is al een paar dagen ziek. Ik hoef je niet te vragen, Flanor, hoe het jou gaat; ik verlies je niet uit het oog; de couranten.....“

„Wat doe je nu?“ viel ik hem in de rede.

„Ik ben daggelder bij het spoor; 3 gulden per dag is niet veel, maar het leven laat met zich wel schipperen. Herinner jij je nog, Flanor, dat mooie gedicht van Goldsmith, dat je mij, laat eens kijken, nu ongeveer 26 jaar gele'en op een avond bij je thuis voorgelezen hebt? Hoe heet het ook weer?“

„Bedoel je Edwin and Angelina?“

„Ja! ja! Edwin and Angelina! Die mooie regels daaruit hebben mij steeds als trouwe vrienden op mijn levensweg gevolgd:“

Man wants but little here below,
Nor wants that little long.

Toen jij naar Holland ging, Flanor — weet je nog wel dat ik je aan boord van de Prinses Wilhelmina mijn portret gaf?“

„Ik heb je portret nog, Klaas.“

„Kort nadat jij naar Holland gegaan was, stierf mijn vader; zooals je weet heb ik mijn moeder nooit gekend. Ik had geen geld om op de Burgerschool verder te studeeren en ben toen maar, zooals jij dat noemt „college gaan loopen“ in de school des levens. Het is een harde school, Flanor. Ik ging achteruit omdat mijn gebrekkige kennis mij in den weg stond; en als wij eenmaal achteruitgaan, dan schijnt een duivelsche macht ons steeds slerker achteruit te dringen. Ik ging achteruit omdat ik achteruit werd gedrongen en ik viel, Flanor, omdat ik mij niet op de been kon houden. Ik heb in de gevangenis voor mijn fout geboet. En nu ben ik daggelder bij het spoor.“

Dat er ook andere meeningen gekoesterd worden leert het artikel van den heer Dr. R. Broersma in Het Weekblad voor Ned.-Indië van 30 Mei j.l.:

Men kan het met Indië's zelfstandigheid al te goed meenen en daarvan teekenen verlangen, die Indië tot de droevige figuur zouden maken in de rij der vooruitstrevende koloniën en voor het moederland een stempel van voorbarigheid zouden zijn als het nimmer droeg.

Een hogeschool, een academie in Indië! Het klinkt prachtig als ware het een maximum van kunst, vaardigheid om zichzelf te helpen aan geleerden op elk gebied. Zij die hopen op de Indische academie staren zich blind op het gemak van een hoogste opleiding in de kolonie zelf, waartegen dan de school van inlandsche rechtsgeleerden en die van inlandsche artsen zouden kunnen vervallen. Hoogst-beschaafde inlander en onbemiddelde Europeaan zouden samen kunnen opgaan naar de Indische alma mater.

Het schijnt wel, dat geen hersenschim te ij kan zijn om te kunnen dienen tot bevordering van Indië's zelfstandigheid. Een gymnasium kon zelfs niet duurzaam bestaan. Het is waar dat sedert de tijd wel veranderde en Indië met hem, maar toch, een gymnasium zou waarschijnlijk ook nu nog niet kunnen bloeien. Een groot bezwaar blijft de afstand die het gymnasium, al zou men het oprichten in Midden-Java, toch altijd van vele plaatsen scheidt. Wie zijn kinderen één of twee dagreizen ver ter school moet zenden, komt er al spoedig toe te overwegen of het kostgeld niet beter besteed ware voor een opvoeding in Europa.

Een hogeschool op te richten alvorens een of twee gymnasia mede zorg dragen voor de levering van studenten zou een dwaasheid zijn. De bestaande hogere burgerscholen hebben juist in haar hogere klassen het geringste aantal leerlingen. Te Semarang en te Soerabaja vertoont dat aantal in de laatste jaren neiging tot dalen. En van hen, die de hogere studiejaren wel volgen, gaan er nog verscheidene de maatschappij in zonder verdere studie. Wat wil men met een academie in Indië?

Nu willen wij nog niet eens de vraag stellen of de Indische hogeschool er wezenlijk zou moeten zijn om de wetenschap dan wel voor de vorming van hoogst ontwikkelde practici. Een feit is het dat in Nederland de academie jaren van verwording achter den rug heeft, d.w.z. zij is meer en meer gaan dienen tot vorming van kundige practici in elke richting en de dienst der wetenschap bleef er wel, maar raakte toch min of meer op den achtergrond. Het gevaar der verwording is gezien en reeds heeft men tegen deze misvatting omtrent de taak der universiteit geprotesteerd. Het is geen kwaad dat wie de medische wetenschap om haar zelfs wil beoefene aan de universiteit, ook arts wordt in de maatschappij. Maar de universiteit moet geen school zijn die artsen aflevert. De beoefening der rechtsgeleerdheid of theologie moet niet identiek zijn met opleiding tot advocaat of predikant.

Nu is het wel duidelijk dat de voorstanders van een universiteit in Indië juist met den toestand van verwording zouden willen beginnen! Het is hun bepaaldelijk te doen om artsen, rechtsgeleerden enz. hier in Indië te doen kweken voor de practijk.

De uitbreiding der onderwijsinstellingen in de richting van hooger onderwijs vereischt een personeel, waarover Indië wel niet de beschikking zal kunnen verkrijgen. Men weet dat de burgerscholen niet eens genoeg voorzien kunnen worden, en dat zelfs de lagere school noodlijdend is wat haar leerkrachten betreft. Of meent men dat de trek naar Indië zoozeer zal toenemen, wanneer een gymnasium en een universiteit zullen zijn verzezen? Gezwegen nog van het feit, dat Nederland niet eens in

staat is zelf in het personeel zijner universiteiten te voorzien.

Ten slotte, wie zijn kinderen een academische opleiding wil geven, kiest daarvoor het tropisch land zijner inwoning niet. De studie-tijd is steeds de tijd geweest, waarin men het best leert „van de wereld iets te zien.“ Altijd in Indië te blijven biedt kans op Indische kortzichtigheid en achterdocht en maakt onvatbaar voor de waarleering der westersche beschaving. Moet dat de Indische universiteit bevorderen?

Er zijn er die Indië in alle opzichten met onderwijs en nog eens onderwijs genezen willen van zijn kwalen. Het is beter, dat zij zich met de desa-school bezighouden dan met een onbestaanbare Indische universiteit.

In het Bat. Nieuwsblad lezen wij over:

De Universiteit te Hongkong

De firma John Swire and sons, Londen oudste firmante in de firma Butterfield and Swire, Hongkong, die agente is van de Taikoo Dohyard and Engineering Co. Ltd. voor de Taiko Sugar Refining Co en de China Navigation Steamship Co., heeft toegezegd een gift van 360.000 gulden aan het oprichtingsfonds voor de Hongkongsche universiteit.

De Taikoo Sugar Refining Co. en de Ocean Steamship Co. hebben elk beloofd een som van 60.000 gulden bij te dragen.

Deze drie inschrijvingen, beloopende alzo 480.000 gulden, zullen zoodra mogelijk in het op te richten fonds worden gestort.

Och, dat er ook hier zulke milde gevers waren!“ besluit dit blad.

Coöperatie in de desa.

In de Javasche Courant wordt afgekondigd de oprichting van de „Tambakmaatschappij Slambo.“ De oprichters zijn allen ingezetenen van de desa Depok, district en afdeeling Batang, residentie Pekalongan. Er zijn volgens de lijst in het officieele orgaan 48 aandeelhouders op dit oogenblik. Daarvan zijn de meesten landbouwers, verder vinden wij er onder den loerah een godsdienstonderwijzer, een priester en eenige politieambtenaren.

Het kapitaal bedraagt f 2500, verdeeld in aandelen van tien gulden. Het geheele aandelenkapitaal is reeds bij de oprichting gestort.

Tot directeur is benoemd de loerah van de desa, Rasdan geheeten; de commissarissen zijn de heer C. F. van Rosmalen, administrateur-penningmeester van de Batangsche Hulp-, Spaar- en Crediet-Bank, de patih van Batang, Raden Koesoemawinata, en de assistent-wedana van het onderdistrict Kandeman, Mas Sastrodarmodjo.

Hierbij merkt het Bat. Nieuwsblad op: „Dit zijn de feiten die wel een verstaanbare taal spreken van den voortgang der denkbeelden, zij het waarschijnlijk i. c. nog op initiatief van den heer van Rosmalen. Dit doet er echter niet toe. De hoofdzak is, dat de inlander door de practijk leert begripen, dat in de coöperatie voor hem een middel voor het grpen ligt om zijn maatschappelijke positie te verbeteren. Daarom is zoo'n maatschappij van zooveel betekenis. Blijft zij bestaan, en waarom zou dat niet, dan is zij een voorbeeld ter navolging voor andere desa's. In den gemeenschappelijken arbeid vindt de Javanen dan betere waarborgen voor een winstgevend bedrijf. Behalve dat aan veel onderlinge concurrentie een eind wordt gemaakt zal door zulk een fusie van kleinhandelaars op veel gemakkelijker wijze het hoofd geboden kunnen worden aan anderz mededinging.“

Zoo wordt allengs de energie gekweekt.“

WEST-INDIË.

SURINAME.

Door den gouverneur is eene ontwerp-verordening betreffende de instelling van gemeenteraden bij de Koloniale Staten ingediend.

Het ligt niet in de bedoeling om, wanneer dit ontwerp wettelijke kracht mag hebben verkregen, onmiddellijk overal in de centra van bevolking over te gaan tot die instelling, maar bij wijze van proef in een of meer der plaatsen, die daarvoor het meest aangewezen zijn.

De gouverneur deelt mede, dat het hem voorkomt, dat het wenschelijk is te Nickerie te beginnen. De, daar aanwezige gouvernements-ambtenaren kunnen dan optreden als gemeente-ambtenaren, terwijl de politie in gouvernementsdienst voorzover die ook in gemeentedienst zal komen, aan den districts-commissaris ondergeschikt zal zijn.

Wanneer de proef gelukt, zal wijziging van het Regeeringsreglement in overweging moeten worden genomen, om de gemeenten in staat te stellen nieuwe belastingen voor de gemeenten uit te vaardigen. Nu zou aan de gemeenten bij verordening kunnen wor-

den toegestaan om binnen haar ressort opcenten te heffen op bestaande koloniale belastingen.

De bedoeling zit niet voor om van bestuurswege eene politiek te volgen, welke de gemeente zal verplichten haar eigen huishouden geheel te bekostigen. De bijdrage uit de koloniale middelen, volgens het ontwerp nog het voornaamste middel van inkomsten voor de gemeenten, zal behouden blijven. Men wil dus slechts, dat de uitzetting van uitgaven ten gevolge van meerdere behoeften door de gemeente zelve wordt gedragen.

De regeling van het gemeentewezen in Nederland heeft tot leiddraad gestrekt voor dit ontwerp, waarbij evenwel rekening is gehouden met de bijzondere toestanden in de kolonie, en ook ruimte gelaten is voor nadere voorzieningen ten aanzien van die punten, welke zulks vereischen, daar in de kolonie de plaatselijke toestanden dikwerf zeer verschillen.

Wat de *bacoven*-cultuur aangaat, is de toestand nog wel niet geheel naar wensch, maar er is toch gelukkig vooruitgang merkbaar. De wekelijkse verschepingen bedragen thans 12 tot 13000 bossen, zoodat de eerste vijf maanden van dit jaar reeds 229526 bossen werden verscheept, terwijl de totale verscheping van het vorige jaar — in ruim 9 maanden tijds — slechts 219663 bossen bedroeg.

Naar *Onze West* vernam beslaat de oppervlakte, waarvan thans geoogst wordt, ongeveer 1800 hectaren, terwijl de stand der twee serie over het geheel zeer gunstig is.

Wat de *balata*-industrie aangaat, die nog steeds belangrijke bijdragen aan de koloniale kas blijft verzekeren, heeft zich in den laatsten tijd ten aanzien van de *Gonini*-streek het minder aangenaam verschijnsel van grens-quaesties tusschen de verschillende concessies voorgedaan, dat ook ten aanzien van de goud-industrie werd waargenomen ten gevolge van minder juiste kaartering. Wat de *Gonini*-streek betreft, werden de opnamen verricht door de wetenschappelijke expeditie onder luitenant Franssen Herderschee. De geographische breedte van verschillende punten aan de rivier is natuurlijk juist bepaald, schrijft *Onze West*, maar in de lengtebepalingen heeft men afwijkingen geconstateerd van wel 4 kilometer, wat geweten wordt aan den gebruikten chronometer.

Reeds hebben zich, gelijk gezegd, d'entengevolge grensquaesties voorgedaan en werd onlangs een groote hoeveelheid *balata* van arbeiders, die voor den concessionaris de *Costa* werkten, in beslag genomen, omdat zij het product bleken ingezameld te hebben op een terrein, dat feitelijk behoorde tot de concessie *G. van Dien*.

Betreffende den *spoorweg* aangeleg ontleenen we aan *Onze West*, dat de machinerieën voor den bouw van een kabelspoor over de *Suriname*-rivier goeddeels reeds ontvangen zijn. Zoo bijvoorbeeld de kabeltorens, die aan weerskanten op den oever zullen worden geplaatst. Deze worden echter voorloopig nog niet opgezet, vermoedelijk eerst in September a.s. Bij wijze van proef wordt een der torens opgesteld op het emplacement *Beekhuizen*, bij *Paramaribo*. Daar bevindt zich ook een zandzuiginstallatie, waarmede men ballastzand zal ophalen uit het rivierbed ter plaatse van den kabelovergang. Er zal echter nog wel een half jaartje verloop, eer daarmede kan worden begonnen.

Over de *filaria*-ziekten, waarvan de zoogenaamde *boeoe* in *Suriname* een der recht meest gevreesde verschijnselen is, zal, naar *Onze West* vernam, binnenkort van de hand van den officier van gezondheid, *P. C. Flu*, een uitgebreide studie over dit onderwerp in een der nederlandsche vakbladen worden opgenomen.

Er zijn tot dusverre in het laboratorium voor bacteriologisch onderzoek te *Paramaribo* ongeveer 800 personen op *filaria* onderzocht en daarbij is gebleken dat deze, door muskieten van de soort *Culex* van mensch op mensch overgebrachte ziekte te *Paramaribo* zeer veelvuldig voorkomt. Bij de keuring van jongelieden voor den militairen dienst in *Nederlandsch Oost-Indië* moesten velen worden afgekeurd wegens de aanwezigheid van *filaria*-kiemen in het bloed. Opmerkelijk is, dat de ziekte hare meeste slachtoffers telt in de lagere volksklassen en de meer-gegoeden in mindere mate er doo. worden aange-tast, hetgeen wordt toegeschreven aan de betere behuizing. Onder Europeanen komt de ziekte weinig voor, terwijl zij ook onder de bevolking der plantages vrij zeldzaam is. Daarentegen is de ziekte te *Paramaribo* ingeburgerd en zorgt de gewone bruine *Culex*-muskiet, die daar zeer veel voorkomt, voor de verspreiding.

Van *Bethesda*, de protestantsche lepra-vereeniging, is onlangs het jaarverslag uitgebracht in de jaarlijksche vergadering.

Daaruit blijkt, dat de vereeniging er financieel niet al te best voorstaat en dus nog wel eenigen

steun heeft. In 1908 kwamen de drie blokwoon-ingen gereed, die de zoogenaamde mannen-afdeling vormen en thans allen reeds bewoond zijn, terwijl ook het nieuwe zusterhuis door de vijf pleegzusters kon worden betrokken.

De uitgaven bedroegen f 44905, waartegen slechts een bedrag van f 38761 aan ontvangsten staat, zoodat, in tegenstelling met het vorig jaar, toen de rekening met een batig saldo sloot, een tekort moet worden geconstateerd van f 6144. Van de inkomsten kwam een bedrag van f 21000 aan giften uit Nederland.

CURAÇAO.

De Koloniale Raad heeft de ontwerp-begroting voor 1910 behandeld en daarbij weer het snoeimes ter hand genomen. Toch gaf de Raad ditmaal niet blijk wars te zijn van alle maatregelen in het belang van den landbouw.

Zoo vond de *damaanleg* thans genade in de oogen der beschreyen vaders der kolonie en bleek men zelfs geneigd, dien aanleg te bevorderen. Ook het denkbeeld om de *sisal*-cultuur op *Curaçao* aan te moedigen en hiertoe aan eenige onderneming, welke die cultuur ter hand zou nemen, gouvernementssteun te verzekeren, vond goedkeuring.

Maar van p-oeven in het belang van andere cultures bleek de Raad niet gediend, hoezeer uiteengezet werd, dat daardoor ook in bestaande cultures verbeteringen konden worden verkregen.

Het doet ons intusschen genoeg, dat de Raad het indertijd ingenomen standpunt, om al wat maar in het belang van den landbouw geschiedde als uit den booze te veroordeelen, heeft opgegeven.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De circulaire van den Gouvernements-Secretaris betreffende het spreken van de nederlandsche taal door europeesche ambtenaren met hunne inlandsche collega's, in extenso opgenomen o.a. door de *Nieuwe Courant*, ontlokte, volgens de *Bintang Soerabaja* aan het *Bataviaasch Nieuwsblad* den uitroep: „Bravo, Excellentie!” Ook wij roepen een driewerf bravo uit, zegt het maleische blad. Maar, vraagt het, zal de Landvoogd met die circulaire zijn doel bereiken? Wij kennen den aard van het gros der europeesche ambtenaren en van onze *prijajis*, en kunnen daarom nu al voorspellen, dat de daarin gegeven last lang niet overal gevolgd zal worden. Wat brengt de gewoonte mede? Wanneer ambtenaren van den rang van *wedono* en lager voor een resident of assistent-resident verschijnen, maken zij een *sembah*. De assistent-wedono doet hetzelfde tegenover den controleur, want, laat hij zulks na, dan vindt de europeesche ambtenaar, dat men aan den hem verschuldigten eerbied is te kort gekomen. Zelfs een jeugdig aspirantje, die achter de ooren nog naar *banglé* riekt (*banglé*, een medicinale plant, waarvan een zalf wordt gemaakt, die achter de ooren van zeer jeugdige kinderen wordt gewreven) eischt een *sembah* van een onderdistrictshoofd en een *mantri*. Te *Soerabaja* zag schrijver den *djaks* (inlandsch officier van justitie) op den kalen vloer niet ver van de beklagden op zijne hurken zitten, als deze den assistent-resident of den controleur in hunne kwaliteit van politierechter bijstond. *Sambel*, waaraan de *trasi* ontbreekt, smaakt niet, vervolgt de schrijver, en als men de *trasi* vervangt door zwitsersche kaas (die even onaangenaam riekt) smaakt de *sambel* nog slechter. De *prijaji* begrijpt zeer goed, dat een *Inl.* ambtenaar, die, voor zijn superieur verschijnende, een *sembah* maakt, zich onmogelijk van de nederlandsche taal bedienen kan. De *sembah* toch gaat steeds vergezeld van het beleefdheidsformulier „*noewoen*” of „*noeningih*”, en het zou een paskwil zijn, dit te vervangen door het nederlandsche „ja, mijnheer!” Schrijver kan het dwaze daarvan niet duidelijker maken dan door de boven aangehaalde vergelijking, namelijk, dat men bij het bereiden van *sambel* in stede van *trasi* zwitsersche kaas gebruikt. Al spreekt de europeesche ambtenaar nederlandsch, zijn inlandsche collega zal hem in het javaansch antwoorden. Dit eischt nu eenmaal de *Inl.* etiquette en hij weet, dat het den *Europ.* ambtenaar veelal aangenaam stemt. De *javaan* is over het algemeen een volmaakte „*hovelings*” en volleerd in het gedachten-lezen. De superieur moge tot den ondergeschikte al zeggen: spreek maar nederlandsch — hij verwacht toch, dat deze zich van het javaansch zal blijven bedienen. Daarom zal de *javaan* het *kromo* (het zoogenaamd hooge javaansch) bezigen, ja zelfs het meest verhevene *kromo*, omdat hij weet, dat hij er wel bij zal varen, eerder bevordering zal maken. Eerst wanneer de europeesche ambtenaar niet meer op *sembahs* gesteld is (wanneer zal dat gebeu-

ren? vraagt schrijver sarcastisch), wanneer hij den *prijaji* vergunt in zijne tegenwoordigheid op een stoel plaats te nemen of te blijven staan, — al naar gelang van diens rang — en te groeten, zooals mindere militairen het tegenover hunne officieren plegen te doen, zal het spreken van de nederlandsche taal ingang kunnen vinden. Een enkele europeesche ambtenaar zal de aanschrijving ter harte nemen, doch het gros is nog te bekrompen om van de javaansche gebruiken afstand te doen, meent de *Bintang Soerabaja*. Circulaires en bijbladen (namelijk op het staatsblad van N.-I.), zijn niet bij machte om een zelfvergoding te niet te doen. Schrijver geeft echter een middel aan de hand om aan die hormatsbetuigingen een einde te maken. De assistent-resident, zegt hij, redeneert aldus: mijne verhouding tot den regent is als die van een ouderen tot een jongeren broeder; bovendien ben ik intellectueel méér ontwikkeld dan hij. Wanneer de *prijaji* voor hem een *sembah* maakt, kan hij dat tegenover mij bezwaarlijk laten, want dan zou het zijn, of de regent hooger stond dan ik. De controleur, die zich als de gelijke van den regent beschouwt, beweert min of meer hetzelfde. Wanneer men dus voor den regent, den *patih*, den *wedono* geen *sembahs* meer maakte, zou geen enkele europeesche ambtenaar het in zijn hart durven krijgen om dat voor zich te eischen. Op *Sumatra*, *Borneo* en *Celebes* is deze hormatsbetuiging onbekend.

Op plaatsen, waar men ter herinnering aan de geboorte der *Poetri makoeta* (= kroonprinses) een boom gepiant heeft, zegt de *Pewart* *Soerabaja*, koos men daarvoor den *waringin* of *wringin* (soendaneesch *tjaringin*; *Urostigma benjaminum*), den boom, dien men op den aloen aloen van de beide javaansche kratons overal bij de regentswoningen ziet en die ook in de *Indraloka* (= de hemel van *Indra*) heet te staan. Een uitzondering hierop maakt het regentschap *Blora*; daar heeft men een *widjojo koesoemo* (= de bloem der overwinning, *Pisonia sylvestris*), gekozen. Deze, als de meest verheven plant, acht de Regent van *Blora* de voor teze gelegenheid meest geschikte. Het is bekend, zegt het blad, dat elke *Soesoehoenan* van *Soerakarta* of *Sultan* van *Ngajogjakarta*, na zijne verheffing op den *alouden dampar* (= troonzetel) van *Mataram*, de bloem van de *widjojo koesoemo* als *roedjak* (= een gerecht, bestaande uit bloemen, rauwe vruchten met een pikante saus) moet nuttigen. Telkens gaat een afzonderlijk gezantschap van den betrokken vorst te voet naar *Tjilatjap* om van den boom, die slechts op de rots *Karang Bandoeng* bij het eiland *Noesa Kambangan* groeit, de bewuste bloem te plukken en aan den tot vorst verheven *Mataramtelg* aan te bieden.

Deze symbolieke handeling van den sympathieken Regent van *Blora* verdient waardeering. Dat hij veel gevoelt voor de oud-javaansche symboliek leeren ons ook de door hem aan „*Boeatan*” gezonden zilveren sieraden, welke in *Heulstraat* No. 19 voor belangstellenden te bezichtigen zijn. Hij is namelijk op het denkbeeld gekomen om namen van goden uit de oud-javaansche mythologie (*Cri*, *Brahma*, *Wishno*, de heilige sylabe *ôm*) in javaansche en kwadraat *kawi* letters tot motief van zilveren ceintuur-gespen, broches, hoedenpannen, hems- en manchette-knoopen te kiezen, daar deze sieraden den dragers geluk en voorspoed zullen aanbrengen.

Is de particuliere inlandsche school schadelijk of nuttig? vraagt *Echo* in de *Pertja Barat* en zegt, als antwoord hierop, dat dergelijke onderwijsinrichtingen, enkele goeden niet te na gesproken, over het algemeen niet deugen. Hij maakt daarbij de volgende vergelijking: een vierde deel van een *pisang* is geen heele vrucht, een groene *pisang* is geen rijpe vrucht, zoo is ook een slechts gedeeltelijk voor zijne taak berekend onderwijzer geen goed leeraar, een onderwijzer, die niet rijp is voor zijne taak, is ongeschikt. Zelfs al ware het doel alleen om de jeugd behoorlijk lezen en schrijven, alsmede nette manieren te leeren, dan nog is het geschikte personeel daarvoor niet gemakkelijk te vinden en in elk geval zouden ze moeten staan onder een onderwijzer, die de noodige opleiding en geschiktheid daartoe bezit. Het is niet aanbevelenswaardig, dat het onderwijzend personeel staat onder controle van inlandsche hoofden, die van onderwijszaken veelal weinig of niets af weten. Om de particuliere school te doen beantwoorden aan haar doel, acht schrijver noodig, dat het personeel daarvan aangewezen worde door de onderwijzers der gouvernements inlandsche scholen, dat slechts gediplomeerden daarvoor in aanmerking komen, dat het onderwijzend personeel onder controle van de gouvernements onderwijzers zal staan, dat de schoolgebouwen en de inventaris onder beheer van de inlandsche bestuurshoofden blijven, dat ook van deze scholen in het gouverne-

ments-verslag melding worde gemaakt, en dat men niet alléén acht zal slaan op het aantal leerlingen, maar ook en vooral op het gehalte van het onderwijzend personeel en van het onderwijs.

In de *Pernlagaän* beklagt Jan van Oosthoek er zich over, dat dikwijls inlandsche bestuursambtenaren en onderwijzers administratief gestraft worden met ontslag uit hunne betrekking, zonder dat hunne schuld vooraf onderzocht is, alléén op advies van een superieur. Dient de betrokkene daarover zijne bezwaren in, dan wordt hierop in het geheel niet gelet; het is alsof de inlandsche ambtenaar slechts een verdord blad is, dat door iederen windvlaag kan worden weggevoerd. Schrijver wenschte het volgende onder de aandacht van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid te brengen, en doet daarom aan de redactie het verzoek, dat een exemplaar van het nummer van het blad, waarin zijn smartkreet is opgenomen, genoemde Departementschef worde aangeboden. De instructie der inlandsche scholen zegt, dat het hoofd der school met de administratie belast is, en dat het hulppersoneel verplicht is hem buiten de schooltijden in het voeren daarvan behulpzaam te zijn. Hoe wordt deze bepaling door de meeste schoolhoofden uitgelegd? vraagt schrijver. Antwoord: Dat zij hen, die tot het hulppersoneel behoren, beschouwen als ondergeschikten, die door hen gesalarieerd worden en aan wie zij allerlei werkzaamheden mogen opdragen. Daarbij geschiedt de opdracht niet in vriendelijke termen, als een verzoek, maar als een lastgeving, en komt er aan de opdracht geen einde. Een dier, dat een last te dragen krijgt boven zijne krachten, raakt uitgeput; een mensch, die in denzelfden toestand verkeert, doet voor zoover hij kan, zijn mond open. Doch de hulponderwijzer, die zich beklagt, wekt de ergernis van het schoolhoofd op, dat zich op hem wreekt door in de driemaandelijke verslagen een slecht rapport over hem uit te brengen. Deze verslagen gaan, buiten den betrokkene om, naar den inspecteur of adjunct-inspecteur van het inlandsch onderwijs, en zonder dat de slecht gesignaleerde er iets van weet, wordt hij naar een andere plaats overgebracht, wordt hem de periodieke salarisverhooging onthouden of ontvangt hij een ontevredeheidsbetuiging. Op deze wijze wordt veel onrecht bedreven, verklaart schrijver.

In de *Medan Prijaji* zet R. M. Tirta Adisoerjo onder den titel van: „Een goede droom” de beschrijving van zijn gefingeerd gesprek met den Landvoogd voort. O.m. zegt hij: Toen de hoop van het volk, dat onze geëerbiedigde Koningin aan de troon een erigenaam zou schenken, tot twee malen toe vrijdeld werd en Nederland dus de kans liep een republiek te worden, verkeerden de Inlandsche Vorsten in Ned.-Indië in angst en vreeze, dat in de toekomst in het Moederland een kleinzoon of achterkleinzoon van *njai Sarinten* of *si Sarinah*, *radja pilihan* (= gekozen vorst, d. i. president der republiek) zou kunnen worden en dan ook hun gebied — *djoendjoengan* — zou zijn. Toen de hoop voor de derde maal verlevendigd werd bad, smeekte en zond men dan ook vele offeranden ten hemel, opdat die hope op een Oranjelid, op een *noeng-gak senii* (= ontkieming van den stam) nu toch werkelijk vervuld mocht worden!

WAT DE CHINEES VERTELT.

De chineesche gezant in den Haag heeft de *Siang Boe's* (Kamers van Koophandel) op Java uitgenoodigd, deet de *Bintang Soerabaja* mede, om de chineesche bevolking er aan te herinneren, dat zij bij de geboorte van een prins of prinses van Oranje niet moesten verzuimen als een bewijs van hulde en eerbied de vlag uit te steken. Deze handeling van den vertegenwoordiger van *Tiong Kok* vindt de *Locomotief* ongepast, omdat hij daarmee een *prentah* (bevel) geeft aan onderdanen van Nederland. Onderdanen van Nederland? vraagt het maleisch-chineesche blad ironisch. Ja, zoo moest het eigenlijk zijn, antwoordt het, maar in de werkelijkheid is dat niet het geval. Want indien de *Tiong Hoa's* onderdanen van Nederland waren, waarom spreekt men dan nog steeds van „vreemde oosterlingen”? Neen, de gezant heeft met zijne uitnodiging slechts te kennen gegeven, dat er betrekkingen tusschen Nederland, *Tiong Kok* en de chineesche emigranten bestaan, maar op dit oogenblik stelt het stamland in ten méér belang dan het rijk door hetwelk zij overheerscht worden. Eerst, wanneer het vaststaat, dat de chineez in Nederlandsch-Indië als onderdanen van Nederland erkend worden en wanneer zij den rechtstoestand van nederlandsche onderdanen erlangen, zal men mogen verwachten, dat de vertegenwoordiger van China dergelijke uitnodigingen achterwege zal laten. Toon

eerst duidelijk aan, dat de indo-chinees nederlandsch onderdaan is, dan kunt gij iets laken wat gij denkt, dat daarmee in strijd is. Gesteld eens, dat de duitse consul aan alle Duitschers in Indië het verzoek richtte om bij de geboorte van een Oranjelid de duitse en nederlandsche vlaggen uit te steken, zou men dat ook vreemd vinden? *)

De *Pewarta Soerabaja* bericht, dat aan het bestuur der wedloopsocieteit *Soekapoera* te *Tasikmalaja* vergunning is verleend om een loterij van f 1000 te houden, verdeeld in 500 loten à twee gulden het lot, waarvan de prijzen uit bijouuterijen zullen bestaan. Aan eene vereeniging, welke slechts vermaak beoogt, zegt zij, wordt een loterij toegestaan, ook al bestond er geen enkel motief daarvoor, maar indien de vereeniging voor het onderwijs der chineez (Tiong Hoa Hwe Koan) zulks doet om het onderwijs te verbeteren, wordt het geweigerd.

Dat noemt men nu onpartijdigheid, roept zij uit. Welk nut heeft het om een loterij toe te staan aan een vereeniging, die slechts vermaak beoogt, zooals een wedloopsocieteit? Is dat vermaak van meer belang dan onderwijs?

*) De *Bintang Soerabaja* vergeet echter, dat de Chineez zich niet mogen vergelijken met de Duitschers in dit opzicht, daar China niet als Duitschland een wet heeft, die het onderdaanschap op afdoende wijze regelt.

Van Vreemde Koloniën.

Eene oude deensche kolonie.

Het gouvernement van Madras heeft een bundel geschriften in het licht doen verschijnen betreffende de geschiedenis van *Tranquebar*, de oude deensche nederzetting aan de kust van *Coromandel*.

De deensche admiraal, *Ove Gjihi*, kocht omstreeks het jaar 1620 het toen onbeduidende plaatsje van dien naam van den *radja* van *Tanjore*. Het dorp werd spoedig een stad met een druk bezochte haven.

Gedurende de napoleontische oorlogen in het begin der vorige eeuw bewaarde *Denemarken* niet de neutraliteit, waartoe het zich had verbonden, en de beide deensche koloniën in Indië, *Tranquebar* en *Serampore*, werden in 1808 door de Engelschen in bezit genomen, doch in 1815 weder aan *Denemarken* teruggegeven.

Wat *Tranquebar* aangaat, leeren de geschriften dat de kolonie er onder een vaderlijk bestuur stond, dat door wetten nagenoeg alles geregeld had, wat op het leven en de gedragingen der inboorlingen betrekking had. Het bestuur kwam tusschenbeide, waar het kaste-geschillen betrof, en had zelfs een verkoopsprijs vastgesteld voor de behoeften aan kleeding en voedingsmiddelen. De slaven werden vrij goed behandeld en mochten niet in ijzers worden geklonken.

Terwijl het bestuur trachtte onpartijdig te zijn tegenover de belijders van alle godsdiensten, waren toch aan de Christenen enkele voorrechten toegekend en in 1823 nam het bestuur zelfs de evangelische „*Vegalamutters*” in zijne bijzondere bescherming, die geleerd hadden, het bestuur als hun vader te beschouwen, dat hen zou beschermen en tegenover hetwelk zij zich behoorden te gedragen als het een kind tegenover den vader betaamt.

De kolonie kwam den haar in den oorlog toegebrachten slag nimmer meer te boven en de eens bloeiende handel ging alléens nagenoeg geheel te niet. Zoo nu en dan vonden rijst en huid... uit het Engelsch gebied hun weg naar *Tranquebar*, om van hier naar *Isle de France* te worden verscheept, maar er moest veel rijst in de kolonie zelve ingevoerd worden, daar de eigen rijst-productie verre van voldoende was voor de talrijke bevolking.

De jaarlijksche inkomsten bleven steeds beneden het bedrag van 30000 roepjen, terwijl de Deensche regering bovendien jaarlijks een pachtsom van 2000 *pagoda's* aan den *radja* van *Tanjore* had te betalen.

In *Denemarken* begon men toen het denkbeeld in overweging te nemen, om zich van de kolonie te ontdoen. Wel openbaarde zich hiertegen een ernstig verzet, daar het deensche volk het beneden zijne waardigheid achtte, om die overzeesche bezitting te verkoopen.

Pogingen werden toen in het werk gesteld, om de kolonie er weder bovenop te helpen, maar die pogingen leidden tot niets, en in 1845 werden *Tranquebar* en *Serampore* aan Engeland verkocht.

Zoo was het slot van de geschiedenis dezer kleine deensche kolonie, en alleen het fort *Dansburg* en de oude deensche woonhuizen, waarvan er intusschen vele niet meer dan bouwvallig zijn, zijn nog overgebleven, om het huidig geslacht te herinneren aan het meer dan tweehonderd-jarig deensch bestuur in *Tranquebar*.

De toestand in Indo-China.

De gouverneur-generaal van Indo-China, *Klobukowsky*, schrijft de *Straits Times*, heeft een nieuwe richting ingeslagen, welke onder de kolonisten ernstige afkeuring vindt. Eene oproerige, nationalistische stemming openbaarde zich in den loop van het vorige jaar in *Tongkin* en *Annam* in samenzweringen en rebellie. De sterke arm van het bestuur drukte, na veel bloedstorten, die beweging den kop in, en vele samenzweerders werden of ter dood of tot zware straffen veroordeeld. Nadat het bestuur aldus zijne kracht had doen gevoelen, besloot de gouverneur-generaal tot eene politiek van verzoening. Hervormingen werden ingevoerd, en de gerechtelijke vervolging van samenzweerders en oproerlingen werd gestaakt. Het schijnt in de bedoeling te liggen om wat geschiedde in het vergeetboek te zetten en de inboorlingen te winnen door een rechtvaardig bestuur. Om kort te gaan, een soort amnestie werd afgekondigd.

Deze houding schijnt door de regering in het moederland te zijn voorgeschreven, die wenschte bevrijd te zijn van aanmerkingen in het parlement, door er op te kunnen wijzen, hoe goed de zaken in de kolonie gaan. Hoe men er op uit is om toch te kunnen verklaren, dat de politieke toestand in Indo-China niets te wenschen laat, blijkt wel uit het optreden van het bestuur tegen het rooverwezen.

Eerst toen de roovers op de meest drieste wijze van hunne tegenwoordigheid blijk gaven, werd eene colonne tegen hen uitgezonden. De troepen trokken de, door roovers onveilig gemaakte streek binnen, en hielden drie weken lang eene campagne tegen de roovers vol, gedurende welken tijd de eene ontmoeting de andere op den voet volgde.

Toen kwam er een stilstand.

De regering in het moederland begon zich ongerust te maken, en vreesde, dat de oppositie en de humanitaristen munt zouden slaan uit al dat bloedstorten en haar ter verantwoording roepen voor den ongunstigen toestand in *Tongkin*.

Aan de koloniale autoriteiten werd toen opgedragen om de operatiën zoo te leiden, dat er zoo min mogelijk doden en gewonden, inzonderheid onder het europeesch gedeelte der expeditionnaire macht vielen. Eene te groote lijst van doden en gewonden mocht eens aanleiding geven tot het stellen van onaangename vragen in het parlement. Een cynicus noemt dit in een *Tongkineesch* dagblad oorlog voeren in *glacé-handschoenen*.

Het koloniaal bestuur nam den wenk ter harte en zond inlandsche troepen tegen de roovers in het veld, sedert het einde van Februari. Deze troepen voelen niet veel voor de zaak en maken het den roovers niet moeilijk. Hunne orders luiden den vijand te omsingelen, hem uit te hongeren en te dwingen tot de overgave. Deze tactiek heeft slechts geleid tot de overgave van diegenen, die zich uit vrees bij de roovers hadden aangesloten. Maar dezen hebben zelve te veel op hun kerfstok en blijven het veld houden. Zij zien de netten, die men hun spant, blijven voortdurend in beweging, en vechten alleen, wanneer zij in het nauw gebracht worden. De regering in het moederland beseft niet, dat de roovers vijanden zijn, die zich door geen beloften laten paaien en ook door geen bedreigingen laten verschrikken. Zij zijn bewapend met de nieuwste geweren en vechten in geregelde orde achter loopgraven, waaruit zij alleen door het artillerie-vuur kunnen worden verdreven. Humane wijze van oorlogvoeren is tegenover die lieden voorgeschreven. De militaire bevelhebbers mogen de menschen, die de roovers steunen, niet doen fusilleeren en hunne huizen niet laten verbranden, uit vrees dat de humanitaristen in Frankrijk zich er mee bemoeien. De roovers fusilleeren en branden naar hartelust. Zooals de zaken nu staan, vreezen de inlanders de roovers en dienen zij dezen, terwijl zij om het bestuur en zijn ambtenaren lachen.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

De *sedekahs* en *slametans* in de *desa* en de daarbij gewoonlijk door den *Javaan* gegeven andere festiviteiten.

Met bovenstaanden titel is door de heeren *L. Th. Mayer* en *J. F. A. C. van Moll*, bij *G. C. T. van Dorp* te *Soerabaja* een werkje uitgegeven, dat eene belangrijke bijdrage tot het *Javaansche* volksleven mag worden genoemd. De schrijvers, waarvan de eerste vooral een goeden naam heeft op dit gebied, geven den volgenden uitleg van hetgeen onder *sedekahs* en *slametans* door de *Javanen* wordt gerekend.

Onder *sedekah* moet feitelijk alleen worden verstaan het offer (eigenlijk het lijk-) vooral voor over-

ledenen, d.w.z. voor het welzijn van de dooden in de andere wereld. Hierbij wordt uit den Qoran gelezen, of het een of ander gebied uitgesproken, dan wel een dikir (het zinnebeeld van een soort litanie waarbij de naam Allah herhaaldelijk voorkomt) gehouden. Onder de benaming slametan valt feitelijk elk ander offermaal, dat gegeven wordt voor het welzijn van een persoon of familie of zaak op deze aarde. Doch met de benamingen sedekah (Arabisch = aalmoes) en slametan (Arabisch = heil) neemt de Javaan het niet zoo nauw, daar verscheidene slametans door hen ook sedekahs worden genoemd volgens de schrijvers, die overigens hun stof indeelen als volgt:

10. De feesten, die betrekking hebben meer speciaal op het geloof, dat de Javaan belijdt; 20. De offermalen, die de Javaan geeft of aanricht als hoofd en als lid van het Javaansche huisgezin; 30. de offermalen, die de Javaan als landbouwer en vee-fokker geeft. In een recapitulatie geven de schrijvers dan nog een opgave der kosten van de behandelde slametans en sedekahs, gesplitst naar de verschillende categorieën van personen die ze geven, van de priajis af tot de armen toe.

Maleisch Woordenboek.

Van de hand des heeren H. Halkema (Regeerings-vertaler en leeraar in de Maleische taal te Batavia) is bij de firma G. Kolff en Co. te Batavia verschenen een Maleisch-Hollandsch en Hollandsch-Maleisch handwoordenboek, met een toelichting voor het gebruik van de Maleische woorden als zindeel, hetwelk de samensteller zich voorstelt dat in een behoefte zal voorzien voor de beoefenaars der Maleische taal, voor wie de bestaande woordenboeken, als van den heer Klinkert bijv., te duur in prijs zijn.

Een merkwaardigheid van dit woordenboek waarmee de gebruikers wel rekening dienen te houden, is, dat aan het slot niet minder dan zestien bladzijden Errata zijn toegevoegd.

Indisch Militair Tijdschrift.

In het Mei-nummer van dit tijdschr. schrijft de heer H. C. Kerckamp, kapitein der Inf. van het O.-I. Leger, een belangrijk artikel over Bevordering en beoordeeling van officieren, naar aanleiding van eene beschouwing over „Het bevorderingsvraagstuk” in den vorigen jaargang. Het is natuurlijk niet mogelijk den schrijver op den voet te volgen, waarom wij slechts een enkel punt uit zijn betoog aanstippen, nl. dit, waarbij hij zegt: „Wie vermeent, dat hij ten onrechte van bevordering werd uitgesloten, moet gelegenheid hebben zich te beroepen op het oordeel van scheidsrechters, wier onpartijdigheid boven twijfel verheven is. Als zoodanig heb ik mij gedacht een Raad van Beroep, bestaande uit drie leden, nl. een militair lid, gepensionneerd hoofd- of opper-officier van het indisch leger en twee burgerleden, gewezen rechterlijke ambtenaren in indischen dienst.” Een geheel nieuw denkbeeld, meenen wij, dat wel ernstige overweging verdient.

Van de overige bijdragen, die dit Nr. bevat, noemen wij: Eenheidsprojectiel voor Artillerie te velde, door A. J. Gooszen. — Krijgsgeschiedenis van Celebes. De bestorming van Talidondong in 1906, door E. v. B. — Eene overwinning? door A. J. Gooszen. — Eenige opmerkingen naar aanleiding van het Reglement voor de exercitiën der veldartillerie. Stukrijderschool, door Carrus. — Tentmateriaal op patrouilles. — Het gevoel van eer en het prestige van militaire toisels. — Eenige gegevens voor troepenvervoer over zee en landingen. — De positie van de militaire paardenartsen in Nederlandsch-Indië, vergeleken met die van de overige officieren van den geneeskundigen dienst aldaar.

De onderwerping van Djambi.

Bovengenoemd Nr. van het Indisch Militair Tijdschrift bevat als Extra-bijlage (officiële bijdrage van het Departement van Oorlog in Ned.-Indië), eene studie van den kapitein der inf. G. J. Veld, getiteld: „De onderwerping van Djambi, 1901—1907. Beknopte geschiedenis, naar officiële gegevens samengesteld.” Aan het eigentlijke militair gedeelte laat de schrijver eenige beschouwingen over land en volk voorafgaan, benevens een beknopt geschiedkundig overzicht van het landschap voor de expeditie, welke ook voor den niet-militair veel wetenswaardigs bevatten.

Bij de lezing dier bijdrage trof ons overigens een passage (blz. 21), welke wij woordelijk hier laten volgen, het aan de lezers van dit blad, aan wie de tegenwoordige rustige stand van zaken op Djambi niet onbekend zal zijn, na het met krachtige hand ingrijpen aldaar, overlatende hunne conclusies te trekken.

„Toen in 1900 den toenmaligen militairen commandant, luitenant-kolonel W. G. A. C. Christian, om advies werd gevraagd, verklaarde deze zich ten stelligste tegen een verdelgingsoorlog, tegen het

brengen onder rechtstreeksch bestuur van Djambi, daar zulks onze materiele en financieele krachten te boven zou gaan, en wij slechts kans op een tweeden Atjeh-oorlog zouden hebben.

Daarentegen zou ons optreden moeten bestaan in een militaire interventie, dus in het daadwerkelijk steunen van het gezag van een Sultan, om door dezen met onzen steun Djambi tot orde en welvaart te brengen, waarbij aangenomen werd, dat de Sultan zich tegen Taha en diens aanhang zou hebben te verdedigen.”

Terwijl daarentegen de Gouverneur-generaal van oordeel was (blz. 23), „dat wij na de ervaring, na 1896 te Atjeh opgedaan, niet zoo zwaartillend ten opzichte van een actie tegenover Djambi behoefden te zijn.

10. omdat de inzichten omtrent het weerstandsvermogen van den inlandschen vijand sedert 1896 zoozeer gewijzigd waren;

20. omdat onze bewapening sedert 1881 (het rapport Romswinkel) zoozeer verbeterd en onze militaire ervaring zoozeer vermeerderd was;

30. omdat de zienswijze, dat weerstand bij den inlandschen vijand door middel van zware jarenlang heugende slagen, in korten tijd moest worden gebroken, waarvoor groote expedities noodig waren; plaats gemaakt had voor die, dat kleine colonnes, eigenlijk patrouilles, door aanhoudend taquineeren van den vijand, daarbij intusschen zoo human mogelijk optredende, op den duur meer tot stand brengen, al mocht het dan noodig zijn, dat deze in den begijne door een grootere macht moest worden gesteund en al zou dit systeem meer tijd eischen.”

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

De Mei-af. opent met eene uitvoerige bespreking en weerlegging van Mr. J. C. Kielsira van de bekende voorstellen van Mr. A. Paets tot Gansoijen over De rechtsverhouding tusschen den werkgever en den inlandschen werkmans op Java (Praeadvis voor het 10e Landbouwcongres van het Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat).

En bevat voorts een opstel in de Maleische taal van den regent van Serang, den heer A. Djajadiningrat, getiteld: Hal goenanja oetan, benevens het vervolg der Hippologische verhandeling van den paardenarts A. M. Vermast.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Voor belanghebbenden of -stellenden laten wij hieronder volgen den zeer uitvoerigen inhoud van de nieuwe aflevering van den loopenden jaargang, namelijk:

Beknopt verslag van de werkzaamheden in het Geneeskundig Laboratorium gedurende het jaar 1908. — Over het voorkomen van antistoffen in het bloeds serum van lijders aan lepra, door Dr. J. de Haan. — Onderzoekingen over beri beri, door G. W. Kiewiet de Jonge. — Over het voorkomen van bacillaire dysenterie in Ned.-Indië, door Dr. G. Grijns. — Over polyneuritis gallinarum, door Dr. G. Grijns. — Bacteriologisch onderzoek van het Delphin filter, door Dr. G. Grijns. — Over gemengde malaria-infecties, door G. W. Kiewiet de Jonge. — Over het ontbreken van antigeen en zoogenaamde antistoffen bij beri-beri en bij kippen-neuritis, door Dr. J. de Haan en Dr. G. Grijns. — Een geval van tuberculeuze panophthalmie, door Dr. C. H. Felix en Dr. H. Grijns. — Over neuritis bij malaria, door G. W. Kiewiet de Jonge. — Onderzoek naar de verontreiniging van rivieren in Batavia, door Dr. J. de Haan en Dr. G. Grijns. — Meningitis cerebrospinalis epidemica (Weichselbaum), door Dr. J. de Haan. — De methode der complementbinding als middel tot het herkennen van kwaden droes, door Dr. J. de Haan. — Over Combretum Sundai-cum als middel tegen het opiumschiiven, door G. W. Kiewiet de Jonge.

In deze laatste bijdrage lezen wij, dat de schrijver door de welwillendheid van Mr. A. Maclaine Pont de beschikking kreeg over een voorraad speces combreti Sundaici, welk middel in den laatsten tijd in verschillende streken is aangewend om opiumschiivers het schiiven af te leeren, waarmee hij een proef op kleine schaal heeft genomen. 20 Chineesche schiivers zijn door den heer K. de J. met het bovengenoemde middel behandeld, die van oordeel is, dat de personen, die de kuur hebben door-gemaakt, er baat bij hebben gevonden. Tot dusver heeft hij echter slechts van 6 der ontslagen patienten inlichtingen kunnen inwinnen betreffende het al of niet recidiveeren, welke gegevens werden verstrekt door de wijkmeesters, die de patienten in dit opzicht controleerden. Van deze 6 personen bleken er 3 na 1½—2½ maand na afloop der kuur nog geen opium te hebben gebruikt, hoewel zij daarvoor zeker in de gelegenheid zijn geweest. Doch zegt de schrijver tenslotte: „Het aantal waarnemingen is natuurlijk nog veel te klein, om conclusies toe te laten. De tot

dusver verkregen resultaten zijn echter wel van dien aard, dat zij tot voortzetting der proef aansporen.”

Plaatsgebrek noopt ons ook voor de volgende sedert het vorig overzicht ontvangen bijdragen over Indië, te volstaan met het eenvoudig afschrijven van den inhoud ervan.

Weekblad voor Indië.

No. 4. Indië's zelfstandigheid, door Lt. — Bij Multatuli's portret, door Gabriël. — Een bezoek aan de hoogvlakte van Pengalengan, door R. B. M. — Oerwoud bij de zee, door R. B. — Bladen uit een schetsboek, door Insulanus.

No. 5. Kerstening en gecharterde compagnien, door Felix. — H. N. Stuart, ambtenaar voor Chineesche zaken. — Het bloemencorso te Soerabaja op 7 Mei 1909.

De Indische Mercur. No. 25.

De koffiecultuur in Nederlandsch Oost-Indië als Bron van Inkomsten, door J. L. Waller en antwoord van Dr. K. W. van Gorkom. — De geschiedenis der indigo, door Dr. M. Greshoff. — Twee brochures over de verhouding der Java-suikerindustrie tegenover de inlandsche bevolking, door H. C. Prinsen Geerligts (nl. van Dr. Kohlbrugge en controleur L. F. Dingemans). — Het vezelcongres van 1910 en de volksnijverheid. — Bureau voor handelsinrichtingen. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en Verslagen. Enz.

De Ingenieur. 26 Juni 1909.

Drijvende dokken voor de tropen (met afbeeldingen), door T. N. Hellemans.

Notulen van het Bat. Genootschap 1909. No. 4.

Staat der voorwerpen, buitgemaakt tijdens de expeditie naar Kloengkoeng op het eiland Bali gedurende 1908, welke aan het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in bewaring worden afgestaan.

Bandero Wolanda. No. 33.

Landbouwonderwijs voor Inlanders (vervolg) door R. M. Oetarjo.

Bulletin de l'Ecole Française etc.

Tome IX, No. 1, bevat een uitvoerig en geill. opstel van A. Foucier, getiteld: Notes d'Archéologie bouddique, hetwelk in hoofdzaak handelt over den Boroboedoer op Java.

Het Huis Oud en Nieuw. 1909. No. 6.

Eenige proeven van Indische houtsnijkunst, door J. E. Jasper.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 2 Juni '09.
Het Bat. Nieuwsblad idem.
Het Nieuws v/d Dag v. Ned.-Indië idem.
De Sumatrapost t/m 3 Juni idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 1 Juni '09.
De Javasche Courant No. 42 en 43.
Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 21.
De Ind. Mercur No. 26.
Neerlandia No. 6.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 119.
De Banier No. 22.
Sinar Matahari t/m 17 Mei.
Het Boschwezen in Ned.-Indië, lezing door A. J. H. Eijken, Contr. B.B.
Tijdschrift der Maatsch. v. Nijverheid. Juni-afl.
Archief v/d Java-Suikerindustrie No. 5.
Bijblad tot idem No. 18 t/m 21.
Cultuurgids No. 9 en 10.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 1 Juni 1909. No. 43.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den ass.-resident van Soemenep H. A. van Drongelen; 2 jaar aan den leeraar te Batavia J. Vorenkamp.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies te Muntok J. W. Benig; de boekhouder-betalemeester te Batavia J. M. Speet.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. van Justitie Mr. I. Hen; van den Algemeenen Secretaris, Mr. J. J. W. Eekhout.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den Dir. van Justitie Mr. A. F. van Blommestein en Mr. D. J. Jongeneel; van den inspecteur van den pand-

Magazijn
Hot Anker,
 49 Veenstraat,
 27 Heulstraat
 Den Haag

Witte Goederen.
Uitzetten voor Nederland en Koloniën
 voor Heeren, Dames en Kinderen.

Vraag
 en
 Prijzopgaaf
 Ziektzending.

huisdienst de 1e commies F. G. Hartwig, de off. van adm. bij de K. N. Marine J. F. Hackfoort; de 1e luit. F. P. Elbers en de 2e luit. B. C. M. Martens.

Ontheven: eervol van zijn indienststelling als machinist bij de tinwinning op Banka J. D. Petrie.

Benoemd: tot architect bij den Waterstaat en B. O. W., S. F. H. van Raalten en D. D. L. Thedens; tot ass.-resident der Oosterdistricten (Celebes) J. J. Lans; tot Europ. tolk voor de Javaansche taal H. R. Smit; tot commies te Muntok B. A. K. Durtieux; tot pandhuiscontroleur W. R. M. Veenstra en J. J. Gleenewinkel Kamperdijk; tot adspirant-houtvester bij het boschwezen in Ned.-Indië L. F. R. P. C. A. Brandts Buijs en F. Blok; tot 1en commies bij het Dep. van Financiën F. K. Winter; tot 2en L. Lohn; tot 3en J. J. F. Swart.

Geplaatst: in de res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo de contr. A. A. C. Nix.

Benoemd: tot controleur in de res. Benkoelen J. H. Hissink.

Geplaatst: aan de te openen Hollandsch-Chineesche school te Padang, als hoofd de herbenoemde onderwijzer 1e kl. W. J. Gerards.

Benoemd: tot opziener bij het boschwezen E. J. W. Piepenbosch; tot leerling-opziener J. van Diest.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der infanterie G. R. Brouwers.

Bevorderd: bij het wapen der inf. tot kapitein de 1e luit. C. H. M. H. Kies; tot 1en luit. de 2e luit. E. de Groot.

Geplaatst: bij het korps maréchaussée te voet in Atjeh de 1e luit. A. de Braconier; bij het linkerhalf 2e depot-bataljon de onderluit. W. C. den Boer; bij het 1e depot-bat. de onderluit. J. F. de Rooij.

Overgeplaatst: bij het rechterhalf 15e bat. de 1e luit. S. Garnade; naar Batavia de kapitein W. E. Asbeek Brusse; naar de Zuider- en Oosterafd. van Borneo W. A. van der Gant; naar Willem I de 1e luit. J. H. F. Gelpke; bij het 17e bat. de kapitein C. A. Rogge; bij het 3e depot-bat. de onderluit. W. Boland.

Ingetrokken: de overplaatsing van den 2en luitenant G. Keers.

Extra-Bijvoegsel: Statistieken van in- en uitvoer der voornaamste handelsartikelen enz. op Java en Madoera over Maart 1909 in vergelijking met de vorige maanden.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem V”, gezagvoerder J. C. Metus, van Amsterdam naar West-Indië via Madeira op den 25 Juni 1909.

P. M. G. Schenkel, echtgenoot en 5 kinderen; Dr. H. Hubenet, echtgenoot en kind; W. Levy; J. Nassy; Jhr. J. W. Six; H. C. Meerburg; B. Salm; 2 Eerw. Zusters; B. A. J. Burgers; Mej. M. Bär von Hemmersweil; J. Kleijenburg; J. de Rave, echtgenoot en 2 kinderen; W. Ibink Melenbrink; 5 militairen.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem I”, gezagvoerder A. R. Nijboer, van West-Indië naar Amsterdam.

Rev. P. Vanderijken; Eerwaarde frater Lodewijk; K. van der Meulen, echtgenoot en 2 kinderen; H. J. Levie; H. Sneider; A. Snoey; L. Troost; Mej. J. Crefte; Mej. H. Juliao; Mej. A. Conquet; Mej. J. Daal v/d Gen; J. E. Schoenman en echtgenoot; Mevr. S. F. de Vries en 3 kinderen; A. Mouw; J. H. Choïs.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend).

Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,

Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,

Directeur J. WILDEMAN.

TOKO BAHROE

Gevestigd anno 1898.

Telef. Interc. 4796. a

v. Kinsbergenstr. 126 b/d Pr. Hendrikstr., den Haag.

Het beste en solidste adres voor de Indische familiën. Deze zaak staat met geene andere zaken of filialen in verbinding. Directe aanvoer uit Nederlandsch-Indië.

Vraag onze beroemde PECCO SOUCHON AFTER DINNER EN ASSEM THEE, voorzien van etiquet alleen echt. Let s.v.p. op dit adres.

W. BARNAS & DIEMERS. — Importeurs.

TELEPHOON 4251. C. HUIJSER, SPUISTRAAT 54. PASSAGE 33-35-37, DEN HAAG. ::

Specialiteit in Glas, Porselein,

Maastrichtsch, Keulsch, Goudsch en Bergsch Aardewerk.

Het grootste Magazijn in bovengenoemde Artikelen.

Verhuurt, Emballeert en Verzendt door de geheele wereld.

Hofleverancier.

LAGE, DOCH VASTE PRIJZEN.

Bericht eerstdaags de OPENING van het 5de Magazijn.

Koopt Uw GLAS-, PORSELEIN- en AARDEWERK bij bovenstaande Firma, die heeft in voorraad 500 Waschstellen, 200 Wand- en Spreukborden van af 15 cent, alsmede een groote sorteering Tafel-, Thee- en Ontbijtserviezen en blauw Delftsch Vazen en Pullen (imitatie oud-Delftsch).

Door de enorme inkoop aan de groote Fabrieken is het dan ook mogelijk voor deze lage prijzen te verkoopen.

Een en ander over uitrustingen van Officieren bij het Ned.-Ind. leger en Ind. Bestuurs-ambtenaren,

Voor een ieder, die vanuit Europa naar de tropen vertrekt, is de uitrusting voor de aanstaande werkkring, onder geheel andere omstandigheden, onder een geheel ander klimaat, een punt van groot gewicht. Maar voor geen der categorieën menschen, die hun beroep of bestaan vinden in onze Oost-Indische koloniën, maakt de uitrusting zulk een punt van gewicht uit, als voor Officieren van ons Indisch leger en onze Indische Bestuursambtenaren. Vooral voor de eerste, die naast stipte opvolging van de daarvoor verstrekte dienstorders zorg moeten dragen, dat hun uitrusting, of ten minste enkele onderdeelen, hun tot een werkelijk gemak zijn; dat alles werkelijk van praktisch nut, maar tevens van eerste kwaliteit is. Wat betreft het praktisch nut, daarin kan hun menigeen in voorlichten, maar wie of wat waarborgt hun een goede kwaliteit? Een beknopt overzicht bij een goede uitrusting behoorende zaken volgt hieronder zooals:

Een veldbed met klamboe — Een veldtafel — Een veldstoel — Een aluminium veldkeuken, die naast kleinheid, lichtheid in gewicht en gemakkelijk hanteer-vermogen moet paren. — Een binocle — Een lichte, goede veldflesch — Een sterke stalen koffer. (76 X 45 X 30 cm.) — Een petroleum snelkoker — Een goede, makkelijk draagbare filter — Een goed, hermetisch gesloten en juist-loopend uurwerk — Reisdekens — Een gemakkelijk te verpakken veldlamp — Een goede verbandtrommel — Een goede, kleine zakapotheek — Nog vele andere dingen zijn op te noemen, zooals wapens, compassen, curvimeters enz. enz.

Wie is de betrouwbare leverancier van al deze voorwerpen en zaken? Wie heeft bewijzen gegeven van goede leveringskracht en groote betrouwbaarheid? Wie kan U al deze voorwerpen doen aanschouwen in hun onderling verband? Wie kan geheel, hetzij gij Officier, hetzij gij Bestuursambtenaar zijt, er voor zorgdragen, dat gij alles, Uwe geheele uitrusting, ook Uwe kleeding, ook Uwe wapens, ook Uwe instrumenten, goed en billijk geleverd krijgt?

Dit alles doet de

AGENTUUR- EN HANDEL-MAATSCHAPPIJ

V/H VAN WELY & MORET

Bazarstraat 50 DEN HAAG en Soerabaya.

Bezoekt onze showrooms en als gij dat gedaan hebt zult gij zeker die overtuiging met ons deelen.

Internationale Tentoonstelling Hygiëne

Haargroeimiddelen

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het succes kan verwachten. Men vraagt overtuiging daarvan aan, de vele attesten herstellende, welke gaarne op aanvraag thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk ADVIES KOSTELOOS.

G. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag. Enig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN. Succes bijna altijd zeker.

OPVOEDING.

Het Hoofd eener Bijz. School zag gaarne belast met de opvoeding van een paar KINDEREN.

Uitstekende referenties. Adres: De Perponcherstraat 108-DEN HAAG.

VACANT.